

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ДО 25-РІЧЧЯ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ РДГУ

ВИПУСК 1

РІВНЕ 2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ДО 25-РІЧЧЯ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ РДГУ

ВИПУСК 1

РІВНЕ 2017

УДК 81+82:811.11+811.13

ББК 81+83

S 90

Studia Philologica : зб. студент. наук. праць / редколегія:
S 90 О.В. Деменчук, О.В. Константінова, О.І. Павлова [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2017. – Вип. 1. – 256 с. – (Укр., англ. та нім. мовами).

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works / EB: O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. – Rivne : RSUH, 2017. – Issue 1. – 256 p. – (In Ukrainian, English and German).

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, літературознавства, перекладознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of modern philological studies: Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, Literature, and Translation.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Константінова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Михайлова Є.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(*протокол № 6 від 25.05.2017 р.*)

© Автори публікацій, 2017

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

ЗМІСТ

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Васильків Л.С. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УСТАЛЕНИХ ПОРІВНЯНЬ (на матеріалі англійської, німецької та української мов)	6
Грамчук Д.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ХРОНОНІМІВ ЯК ОСОБЛИВОГО ПІДВИДУ ВЛАСНИХ НАЗВ	12
Гребенюк Ю.К. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ <i>ЩАСТЯ</i> – <i>НЕЩАСТЯ</i> (на матеріалі англійських та українських фразеологізмів)	16
Деменчук Д.О. КОНЦЕПТ ЧИСЛА <i>ОДИН</i> У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (на матеріалі фразеологічних одиниць української, англійської та французької мов)	23
Красуцький О.О., Фоміна Г.В. DIACHRONISCHE ASPEKTE DER SLAWISCHEN ENTLEHNUNGEN IN DER DEUTSCHEN SPRACHE	28
Мельник О.В., Фоміна Г.В. ДІАХРОНІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ	33
Мігіріна А.П. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРЕДИКАТИВУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ГРАМАТИКАХ	38
Оржеховська С.Т. ЛЮДИНА У МЕТАФОРІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	45
Романюк Д.Ю. ОЙКОНИМИ У ТУРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ (на матеріалі англійської та української мов)	50
Собіпан Є.О. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>БІЛЬ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	54
Соловей О.Д. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ УКРАЇНІЗМІВ У СУЧАСНІЙ БРИТАНСЬКІЙ ТА КАНАДСЬКІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	58
Цуп О.В. СТРУКТУРА ТА СЕМАНТИКА ПОСЕСИВНИХ КОМПОЗИТИВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	63
Юношева Т.М. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	67

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Гладка О.М. МОВЛЕННЄВІ ЖАНРИ У ХУДОЖНІЙ КОМУНІКАЦІЇ (на матеріалі творів Джорджа Мартіна)	73
Давидович Х.В. СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ <i>СТРАХ</i> (на матеріалі роману Стівена Кінга «Сяйво»)	78
Мучак І.М. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ У ПРОСТОМУ РЕЧЕННІ	86
Неліпович Г.О. МОВНЕ ВИРАЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ» У ПАРЕМІЯХ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	91

Осіпенко Т.В., Куліш В.С. ФУНКЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА МАРКЕРІВ <i>ТИШІ</i> / <i>МОВЧАННЯ</i> В АНГЛОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ	96
Осіпчук Ю.С., Davidse К. INTERROGATIVE CLEFTS	101
Павельчук Н.О. ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС В ЕВОЛЮЦІЮ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ	107
Попенко С.В., Мосієнко О.В. БЕЗАРКТИКЛЕВІ ПРИЙМЕННИКОВІ ЗВОРОТИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ	113
Таран Л.О., Кобякова І.К. ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ТЕРМІНУ «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ»	118
Шутюк К.В. ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА КІНОСЦЕНАРІЇВ	124
Яковчук А.Я. ЛОГІКО-СЕМІОТИЧНІ ПРОТИСТАВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ <i>ДРУЖБА</i> <i>/ ВОРОЖНЕЧА</i> В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	129

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Денисенко О.О., Александрова Г.О. ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ МАЙКЛА КАННІНГЕМА «ГОДИНИ»	135
---	-----

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Бондарева О.М., Куліш В.С. ЗАСТОСУВАННЯ КОМПАРАТИВІСТСЬКИХ МЕТОДИК ПРИ АНАЛІЗІ АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ МАРКЕРІВ <i>ТИШІ</i>	140
Буличова М.М. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ РОДУ В ІМЕННИКАХ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЇ АБО ПОСАДИ	143
Волдинер О.Ю. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНА ПРИРОДА ЛЕКСИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ	149
Желевська І.О. РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ	154
Коробка П.В., Недайнова І.В. СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ У КОМП'ЮТЕРНОМУ ДИСКУРСІ	158
Король А.П., Дорда В.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРИСТИЧНИХ ІНТЕНЦІЙ ТА РЕАЛІЙ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІА	164
Кочергіна О.М., Сухова А.В. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ	169
Кравчук А.Г. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКОЮ В РОМАНІ ДЖ. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І ФІЛОСОФСЬКІЙ КАМІНЬ»	173
Ляшкова І.І., Голікова О.М. МЕТАФОРА В НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ПРОБЛЕМА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НА УКРАЇНСЬКУ	178

Магдич В.М., Тікан Я.Г. ПОЛІТИЧНА МЕТАФОРА ТА СПЕЦИФІКА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ У СУЧАСНИХ МЕДІАТЕКСТАХ	182
Хвостик Ю.С., Попова О.В. PECULIARITIES OF RENDERING SELF-REPRESENTATION STRATEGY OF POLITICIANS WITHIN A CONTEXT OF POLITICAL SPEECHES (a case study of the English media discourse)	186
Шимчук А.В., Демиденко О.П. «СТЕРТІ» МЕТАФОРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ В ПІДМОВІ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ	191
Шмат О.О., Прокопенко А.В. СТАТУС НЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	197

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Казакова А.Ю., Федоренко С.В. КОНЦЕПТОСФЕРА АНГЛОМОВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ	203
Капігула Ю.А. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛЕНГУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	209
Кузьменко Ю.В., Коломієць С.С. ВНУТРІШНЬОГАЛУЗЕВІ ТА МІЖГАЛУЗЕВІ ПОЛІСЕМАНТИ У ФАХОВИХ МОВАХ ЕНЕРГЕТИКИ, МАРКЕТИНГУ ТА ЕКОЛОГІЇ	213
Погуляєва М.С. АНГЛІЙСЬКА СПОРТИВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: АСПЕКТИ СТРУКТУРИ ТА ЕТИМОЛОГІЇ	218
Федорчук Т.І. АНГЛІЙСЬКА ТЕРМІНОГРУПА «БАЛЬНИЙ ТАНЕЦЬ»: ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	223
Шевченко О.В., Коломієць С.С. КОМП'ЮТЕРНИЙ ЖАРГОН У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СПОСОБИ УТВОРЕННЯ	229

З ІСТОРІЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

ЗА МАТЕРІАЛАМИ МІЖВУЗІВСЬКОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ «ФІЛОСОФІЯ МОВИ О.О. ПОТЕБНІ»

Манюта А.Ю. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ О.О. ПОТЕБНІ	234
Романюк В.В. ПОЕЗІЯ І ПРОЗА У ПРАЦЯХ О.О. ПОТЕБНІ	237
Феськова І.В. ТЕОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОСТІ О.О. ПОТЕБНІ	245

9. Nocturnal Animals screenplay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://focusfeaturesguilds2016.com/workspace/uploads/screenplay/nocturnalanimals-awards-2016-final.pdf>
10. Psycho screenplay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imsdb.com/Movie%20Scripts/Psycho%20Script.html>
11. Pulp Fiction screenplay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imsdb.com/Movie%20Scripts/Pulp%20Fiction%20Script.htm>
12. Shrek screenplay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imsdb.com/Movie%20Scripts/Shrek%20Script.html>
13. Sin City screenplay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.quentintarantino.de/sin-city-script-drehbuch-trivia-t4792.html>
14. Sweeny Todd: The Demon Barber of Fleet Street screenplay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imsdb.com/Movie%20Scripts/Sweeney%20Todd:%20The%20Demon%20Barber%20of%20Fleet%20Street%20Script.html>
15. The Fifth Element screenplay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imsdb.com/Movie%20Scripts/Fifth%20Element,%20The%20Script.html>
16. The Lion King screenplay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imsdb.com/Movie%20Scripts/Lion%20King,%20The%20Script.html>
17. The Neon Demon screenplay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.whoaisnotme.net/scripts/TND_2014_UD.pdf
18. The Other Boleyn Girl screenplay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imsdb.com/Movie%20Scripts/Other%20Boleyn%20Girl,%20The%20Script.html>

Яковчук А. Я.

Рівненський державний гуманітарний університет

ЛОГІКО-СЕМІОТИЧНІ ПРОТИСТАВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ *ДРУЖБА* / *ВОРОЖНЕЧА* В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Анотація. У статті проаналізовано логіко-семіотичні протиставлення фразеологічних одиниць на позначення понять *дружба* / *ворожнеча* в українській та англійській мовах. Проілюстровано особливості вживання культурного складника семантики у фразеологізмах досліджуваних мов.

Annotation. The article deals with logical-semiotic oppositions of the phraseological units to denote the concepts *friendship* / *hostility* in the Ukrainian and English languages. It illustrates the representation of the cultural categories in the semantics of these phraseological units.

Ключові слова: лінгвокультурологія, фразеологічні одиниці, протиставлення, мовна картина світу, культура.

Key words: cultural linguistics, phraseological unit, opposition, linguistic view of the world, culture.

Результати сучасних досліджень виявляють актуальні питання в лінгвокультурології, а саме проблеми особливостей відтворення символіки в контексті культури, зв'язку ідіоматики і культури через культурні смисли. Основні питання вивчення фразеологічних одиниць із семантикою «дружба» та «ворожнеча» дозволяють намітити перспективи подальших досліджень ідіом, які містять в семантиці інформацію про мораль, звичаї, традиції певного етносу, дозволяє розширити знання про взаємозв'язок фразеології та культури, збагачуючи уявлення про мовну картину світу.

Фразеологічні одиниці відображають не лише національну культуру. Вони відображають національне бачення світу. Звертаючись до людини, як носія і творця мови та культури, так званої «мовної особистості», яка володіє власною «мовною картиною світу», лінгвокультурологія орієнтує на культурний фактор в мові і на мовний – в людині.

Мета статті полягає у дослідженні специфіки відображення культурного складника семантики протиставлення *дружба / ворожнеча* в українській та англійській мовах. Поставлена мета актуалізує завдання розвідки:

- розкрити поняття мовної картини світу та її вплив на формування фразеологічних одиниць;
- дослідити ФО на позначення понять *дружба / ворожнеча* в укр. та англ. мовах та виявити їх логіко-семіотичні протиставлення;
- дослідити культурні особливості двох народів.

Кожна мовна картина світу виражає когнітивні, культурні і національні особливості народу. Фразеологічні одиниці також несуть в собі інформацію про той чи інший етнос та його погляди на світ. Це дає нам підстави говорити про так звану фразеологічну картину світу. Така картина світу є невіддільною частиною мовної картини світу. Фразеологічна картина – світобачення, закріплене в мові.

Оскільки спільноти людей відрізняються за способом життєдіяльності, світоглядними орієнтаціями, то мовна картина світу є відмінною у двох народів. Кожна картина світу має дуже складну будову й виконує найрізноманітніші функції, проте спільною рисою всіх картин світу є їх знаковий характер. Знаком виступає мова, а особливості форм існування мови зумовлюють і відображають своєрідність мовних картин світу, які є основними структурними елементами картини світу [5, с.15].

Про мовну картину світу писав ще В. Гумбольдт, який вважав, що «різні мови є для нації органами її оригінального мислення і сприйняття» [4, с. 253]. На думку вченого, кожен народ по-своєму сприймає багатоманітність світу і по-своєму називає окремі фрагменти світу, а своєрідність створеної ним

картини світу визначається тим, що в ній виражається індивідуальний, груповий та національний вербальний та невербальний досвід.

Подібний підхід був і у М. Хайдегера. Він писав, що картина світу – це не картина, що зображує світ, а світ, який сприймається, як картина. Між картиною світу як відображенням реального світу та мовною картиною світу як фіксацією цього відображення, на його думку, існують складні відносини [9, с.7].

Сучасні дослідники звертають увагу не на філософське, а на наукове осмислення мовної картини світу. Широко це питання розглядає лінгвістика. З точки зору дослідниці А. Вежбицької, національно-культурна специфіка ментальності та характер етносу знаходить своє вираження не лише на лексико-семантичному, а й на морфологічному та синтаксичному рівнях мовної структури [2, с. 43]. Такої ж точки зору дотримується і В. М. Телія, яка вважає, що мовна картина світу створюється не лише засобами конкретної лексики та опредмечуванням процесуальних значень, але й «...використанням синтаксичних конструкцій, які первісно відображають відношення між елементами дійсності, що сприймається предметно...» [8]. Відтак, мова моделює специфічні риси національного світосприйняття і національного складу мислення на всіх своїх рівнях.

З огляду на широке розуміння змісту поняття «мовна картина світу», його визначення слід звести до вужчого концепту «національно-мовна картина світу», що є вираженим засобами певної мови світовідчуттям і світорозумінням певного етносу, вербалізованою інтерпретацією мовним соціумом навколишнього світу і себе самого в цьому світі [3, с. 23].

Існує така кількість мовних картин світу, скільки існує мов, кожна з яких відображає унікальний результат багатовікової роботи етнічної свідомості над осмисленням буття людини. Неповторність кожної мовної картини світу стає очевидною лише на фоні інших, тому їхнє зіставлення й аналіз універсальних компонентів викликає неабиякий науковий інтерес. Символічна система класифікації явищ зовнішнього світу відтворюється в мові, зокрема, її бінарної структури. Під час аналізу ФО на позначення понять *дружба* / *ворожнеча* в українській та англійській мовах можна прослідкувати наявність опозицій.

Протиставлення понять *дружба* / *ворожнеча* належить до універсальних семіотичних опозицій, якому властива здатність виявляти велику цінність. Позитивне і негативне значення понять *дружба* / *ворожнеча* пов'язане із дуалістичним баченням природи двома народами. Наші предки – слов'яни, розуміння світу яких не обмежувалося зовнішньою, матеріальною стороною, усі природні явища залежно від їхнього впливу розділили на дві протилежні сили, що відбилися у віруваннях у Білобога та Чорнобога [7, с.14]. Ті люди, які вірили у Білобога були противниками тих, що вірили у Чорнобога. Наприклад, така ФО: *щоб тебе Чорний бог убив!* Люди також зверталися до Перуна. Він був богом-громовержцем. Слов'яни вважали його головним богом,

покровителем – *грім би тебе побив! Перун би тя розтаскав!* або така ФО як *Метати громи і блискавки*. Широко поширеною є така опозиція як *добро / зло*. У фразеологічній спадщині українців є багато ФО, які містять у собі таку опозицію як «добро» та «зло». На приклад: *добро не лихо – ходить тихо, добро не помре, а зло зникне, доброго шануй, а злого не шкодуй*.

Наступною є опозиція понять *світлий / темний*. На приклад: *як душа чорна, то і милом не змиєш, як на ліс гляне, так він і зів'яне*. У даних ФО ми бачимо, що наші предки вірили у нечисту силу і у те, що вона наділяє своєю силою людей.

Між людьми, які вірили у різних богів не було дружби, між ними була запекла ворожнеча. Кожна група людей вважала свого Бога правильним, а іншого вигаданим. Починаючи з часів Київської Русі, а саме з часів правління Володимира Великого, особливо після введення християнства на теренах Великого Київського князівства, український народ поділився на два табори. До першого входили люди, які не змогли змиритися із новою релігією і продовжували вірити у своїх богів. А до другого табору належали люди, які повірили у правильність християнства, як єдиної релігії і прийняли нову віру. Між цими двома таборами розпочалася ворожнеча, яка призводила навіть до смертей, оскільки язичників змушували приймати християнську віру. В той же час язичники не змогли пробачити своїм одноплемінникам зради їхньої релігії і через це виникали постійні сварки. З історії українського народу відомо, що відбували війни між різними племенами, які були спричинені релігійною реформою. Християнство принесло у світогляд слов'ян поняття триєдиного Бога – Бога-Отця, Бога-Сина і Бога-Духа Святого. На приклад така ФО: *допусти, Господоньку, на нього грім з ясного неба! Хрест би ті Божий побив* порівнюється з вище вказаною ФО *грім би тебе побив! Перун би тя розтаскав!*. До ФО, які мають в основі християнські символи належать: *відверни, Господи, усе лихо на гори та на дебри! Господь би на тебе тяжку кару спустив! Най мене Господь скарає!*

Великий вплив також має мораль двох народів. Англійський народ дуже ретельно ставиться до *дружби*. Не з кожним вони заводять *дружбу* в той час, як український народ дуже дружелюбний і швидко зав'язує дружні стосунки. В англійців *другом* може стати лише та людина, яка перевірена часом. На приклад така ФО: *friendship is not a big thing – it is a million little things*, що має відповідник в українській мові *дружба це не щось ціле, а мільйони непомітних дрібниць* вказує на те, що англійці дуже ретельно підбирають собі друзів. Для них важливою є кожна дрібниця. Вони вважають, що будь-хто не може бути другом. Прикладом цього є така ФО: *a goose is no playmate for a pig*, що має відповідник в українській мові *гусак свині не товариш*. Англійський народ до ворожнечі ставиться так само, як і до дружби. Якщо людина стала ворогом іншій, то вона не стане другом, оскільки втрачена довіра. Вони ніколи не зможуть довіряти один одному. Тому така дружба не є припустимою. Це можна прослідкувати в такій ФО *false friends are worse than*

open enemies. Теж саме і в українців. Ворог не стане другом. Але, на жаль, друг може стати ворогом. І таке спостерігається дуже часто. Цьому свідчить ФО *фальшиві друзі гірші за явних ворогів*. Людина, яка була другом стає не просто ворогом, вона стає запеклим ворогом. Український народ глибоко шанує дружбу, як бачимо у паремії *старий друг краще двох нових*. Для англієця дружба теж важлива і дуже цінується. Це ми бачимо у ФО *old friends and old wine are best*. Для двох народів важливими є впливові друзі. Це можна прослідкувати у таких пареміях: *впливовий друг дорожче грошей* в українській мові та *friend at court is better than a penny in purse* в англійській мові.

Ще однією опозицією є *друг / ворог*, яка нерозривно пов'язана з іншим протиставленням *свій / чужий*. У давній культурі, як англієців, так і українців своєю людиною був друг, а чужою – ворог. Межі між *чужим і своїм* змінюються з часом, але у людських відносинах вони лишаються незмінними. До кінця Середньовіччя фундаментальна протилежність «свого» і «чужого» мала форми стійкого протиставлення – соціального, культурного й найбільше – релігійного. Елліни й варвари як різні культурні спільності, християни і язичники як різні релігійні співтовариства. Новий час приніс принципові зміни в розумінні співвідношення *своїх / чужих*. Сприйняття "іншого" стало іншим насамперед на підставі реального спілкування із цим "іншим" [6, с. 10]. Архетип «чужий» переходить із однієї епохи в іншу, при цьому виконує функцію консолідації (племені, поліса, держави) для боротьби з ворогом. Згодом змінюється функціональна наповненість стереотипів. І, як результат, успадковані зі стародавності інстинкти недовіри до чужих – до іноземців, іногородців, іновірців – народжують викривлений образ «перекручених» ворогів.

Історія показує, що сприйняття «чужого» завжди мало містичне забарвлення, адже з найдавніших часів «чужий» потенційно завжди був ворог, ворог богів, носій шкідливої магії. І тільки згодом, у процесі «окультурення» Людини, формуються етико-філософські позиції культурного діалогу як «форми вільного спілкування людей у силовому полі культури». За цих умов стають пріоритетними взаємообґрунтування й взаємне прийняття «чужої» ідентифікації нарівні зі «своєю» в «точці їхнього початку й визнання «іншої» культури як такої, що має однаковий ступінь спільності з рідною культурою» [1, с.660-661]. Практична необхідність змушує людей шукати способи цивілізованого спілкування, хоча щоразу проблема «свій – чужий» набирає більшої актуальності, а нове "примирення" культур відбувається все важче. Дослідник завжди повинен пам'ятати, що окреслена проблема є проблемою з моральним змістом, особливо в епоху, де все частіше відбувається пошук «чужого – ворога» в інших народах, країнах і навіть часах. Наприклад, у ФО *своя мазанка ліпша чужої світлиці* ми бачимо, що українці добре розмежовують поняття *свій / чужий* і навіть, якщо своє гірше, то вони не проміняють на чуже краще. Або така ФО як *жити чужим розумом*, що означає *жити за чужими правилами*. Таку ФО часто вживають, щоб підкреслити

значимість того, що краще жити за власними правилами, а не тими, що були принесені чужаками.

Отже, семантика фразеологічних одиниць на позначення понять *дружба* / *ворожнеча* відтворює мовну та екстралінгвістичну діяльність етносу, сприяючи формуванню морально-етичної картини світу, адже будь-яка культура дає можливість пізнати менталітет народу через звичаї, вірування, побут, обряди. Ми бачимо, що у фразеології прослідковується велика кількість опозитів, в основі яких лежить дуальність, де зло нерозривно пов'язане з добром через ланку бінарних знаків. До таких протиставлень належать поняття *добро* / *зло*, *свій* / *чужий*, *світлий* / *темний*, *друг* / *ворог*; *дружба* / *ворожнеча*. Відтак, аналізований матеріал дає можливість визначити логіко-семіотичні протиставлення як спільний елемент культурної семантики в англійській та українській мовах. Багато ФО мають глибоке язичницьке коріння. На тлі вкорінених язичницьких стереотипів у свідомому та підсвідомому сприйнятті світу британців та українців проступають християнські символи. Образи та архетипи ФО на позначення понять *дружба* / *ворожнеча* несуть в собі культурні значення, характерні для певного етносу, відтак даючи можливість для ширшого розуміння національно-культурних особливостей досліджуваних мов.

Література:

1. Библер В.С. Диалог культур / В. С. Библер, А. В. Ахутин // Новая философская энциклопедия. – Т. 1. – М., 2001. – С. 660-661.
2. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. / Перевод с английского, ответственный редактор М. А. Кронгауз, вступительная статья Е. В. Падучевой / Вежбицкая А. – М. : Русские словари, 1996 – 412 с.
3. Голубовська І. О. Етноспецифічні константи мовної свідомості : автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.15 / І.О. Голубовська : Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2004. – 38 с.
4. Гумбольдт В. Язык и философия культуры / Пер. с нем. / Гумбольдт В. – М. : Прогресс, 1985. – 451 с.
5. Мосунов Е.Л. Язык и картина мира : автореф. дис. канд. филос. наук : спец. 09.00.01 / Е.Л. Мосунов. – Магнитогорск, 2007. – 25 с.
6. Одиссей. Человек в истории. 1993. Образ "другого" в культуре. – М. : Наука, 1994. – 336 с.
7. Плачинда С. П. Словник давньоукраїнської міфології: — К. : Укр. письменник, 1993. — 63 с.
8. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический аспект, прагматический и лингвокультурологический аспекты. – Москва, 1996. – 284 с. Режим доступа: http://www.persee.fr/doc/russe_1161-0557_1998_num_13_1_1980_t1_0069_0000_2
9. Хайдеггер М. Путь к языку / М. Хайдеггер // Время и бытие. – М., 1993. – С. 7-8.

УДК 81+82:811.11+811.13
ББК 81+83

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник
наукових студентських праць

ВИПУСК 1

The Collection of Students' Scientific Works

ISSUE 1

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. др. арк. 17 Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12,
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: ТМ «Доцент»,
м. Рівне, 33000, вул. Соборна, 17,
тел.: (0362) 45-44-45